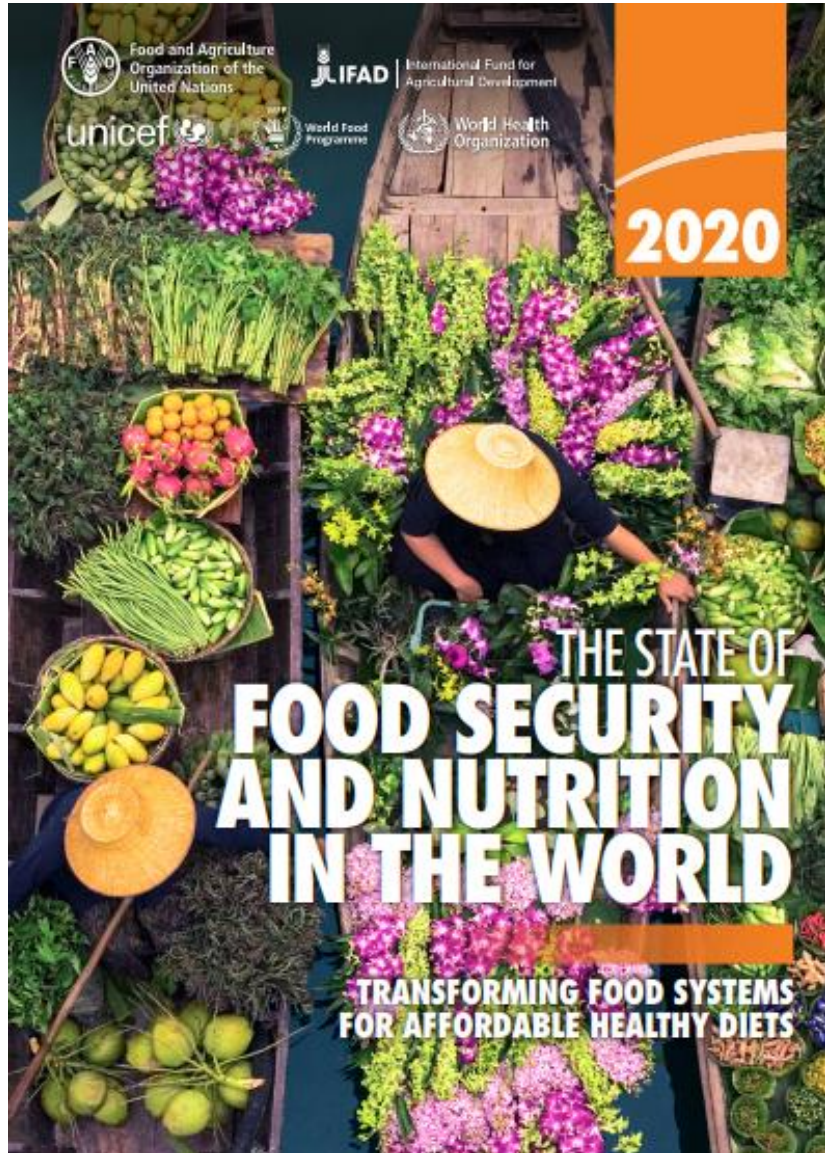

แนวคิดและนโยบายว่าด้วย
ความมั่นคงทางอาหาร
ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก

เดชรัต สุขกำเนิด
ศูนย์นโยบายเพื่ออนาคต

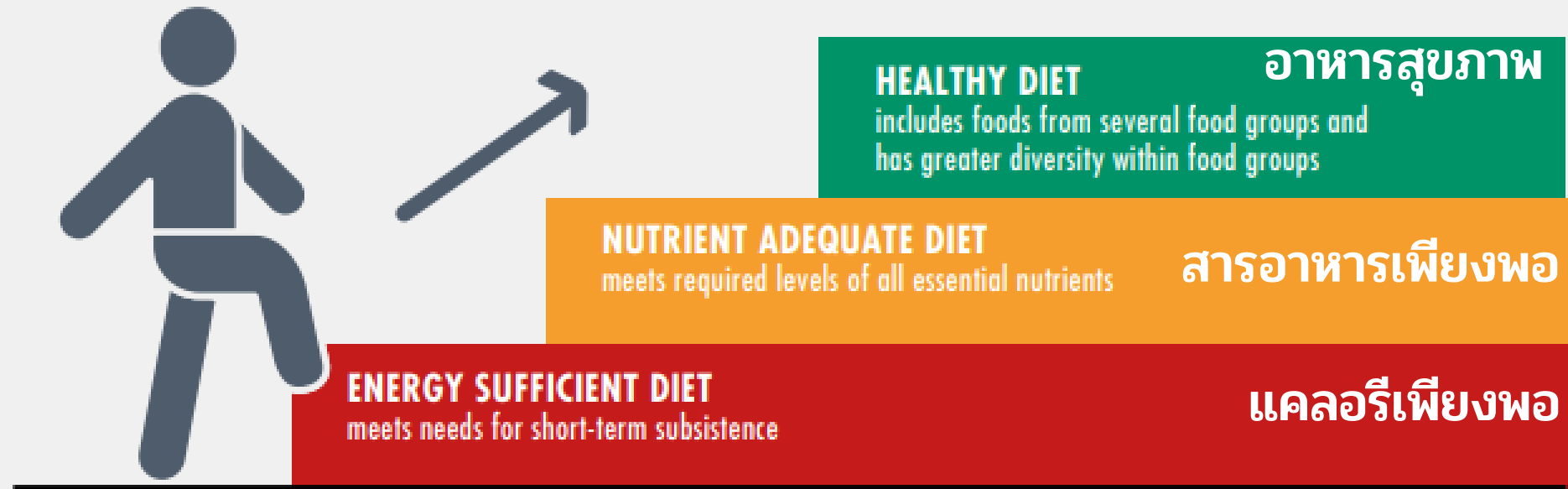

แนวคิดใหม่เรื่อง Affordable Health Diet

ของ
Food and Agriculture
Organization

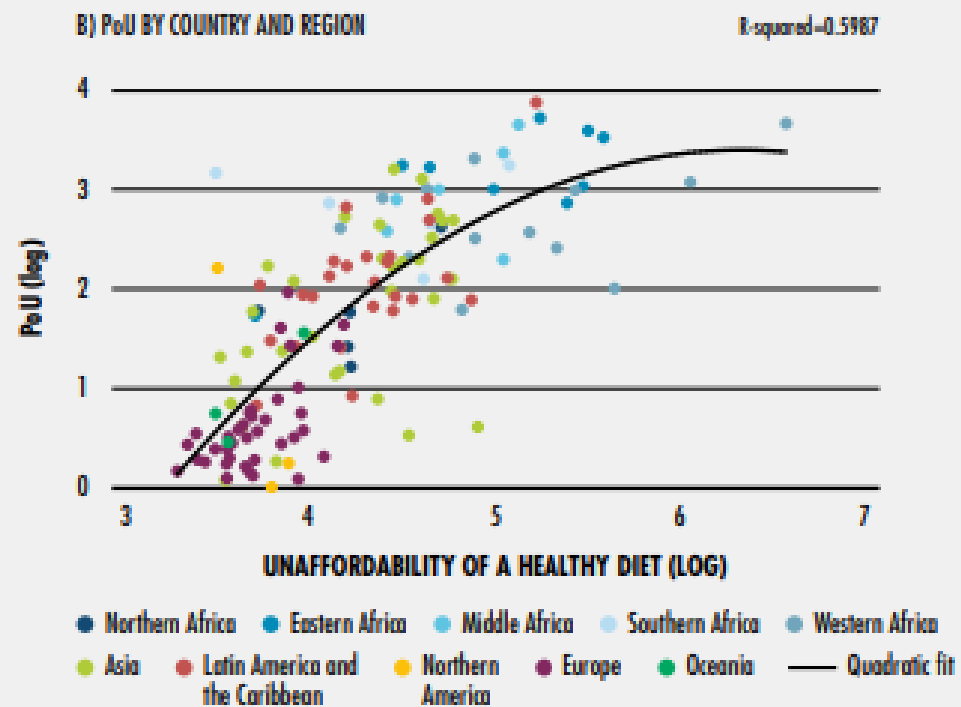
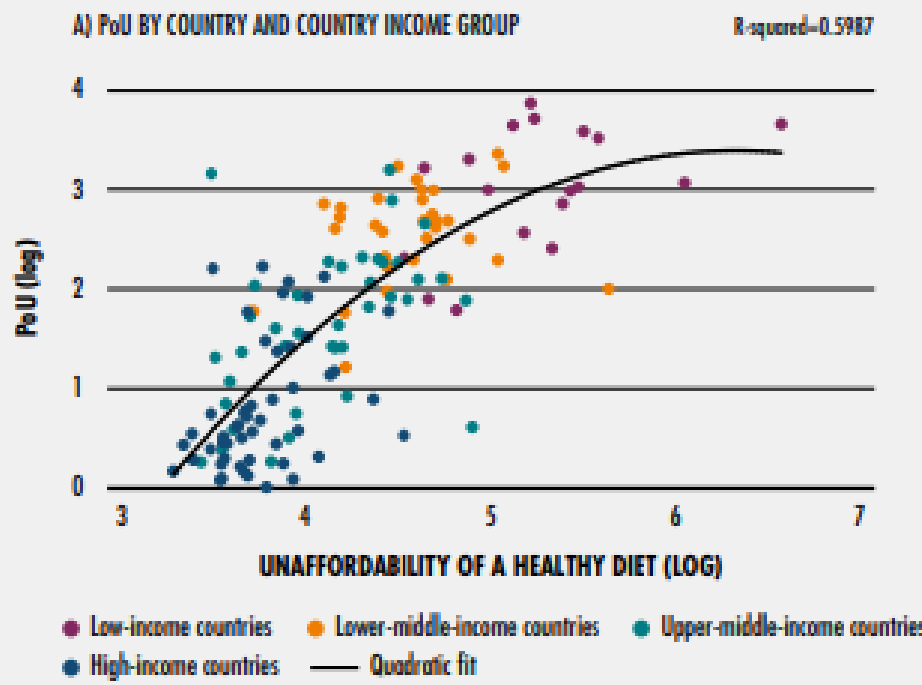
แนวคิด 3 ระดับของคุณภาพของอาหาร

THREE INCREASING LEVELS OF DIET QUALITY

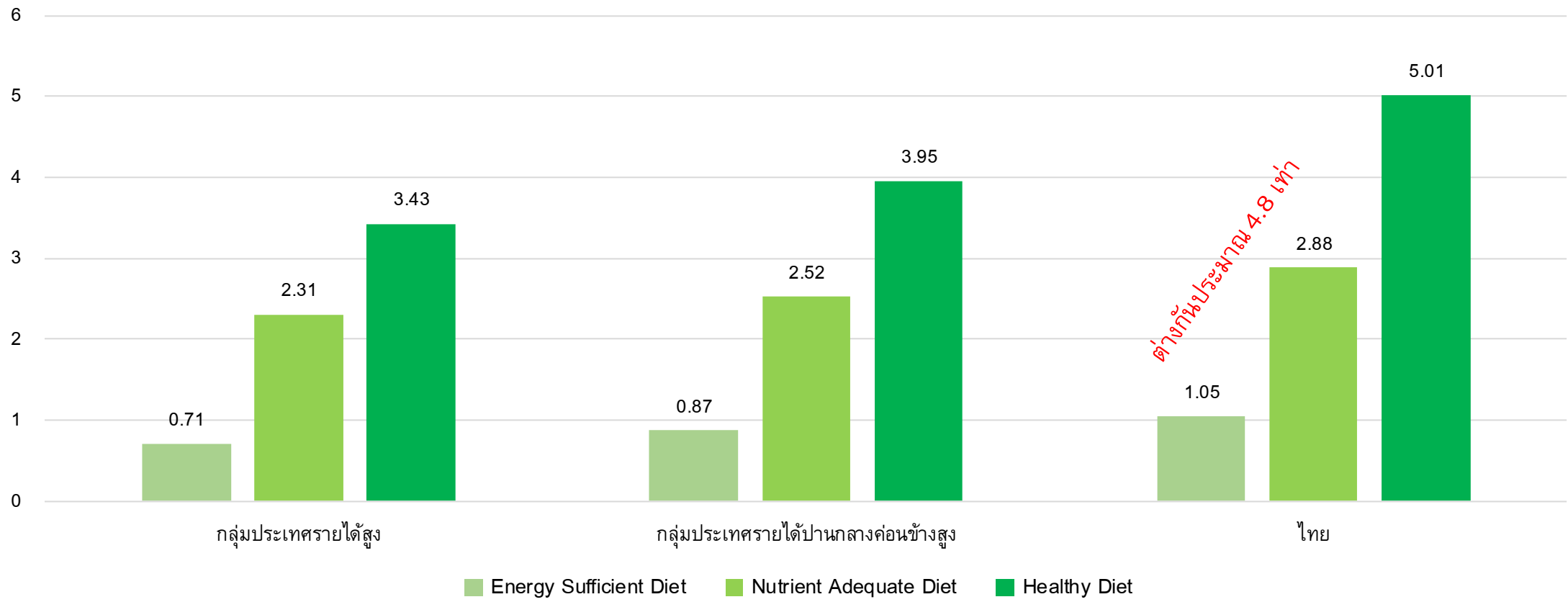
การเข้าถึงอาหารสุขภาพมีผลต่อภาวะขาดสารอาหารที่เพิ่มขึ้น

FIGURE 25
THE UNAFFORDABILITY OF A HEALTHY DIET IS STRONGLY ASSOCIATED WITH FOOD INSECURITY AND DIFFERENT FORMS OF MALNUTRITION, INCLUDING CHILD STUNTING AND ADULT OBESITY

ต้นทุนในการเข้าถึงอาหารในระดับต่างๆ เมื่อเทียบกับอำนาจซื้อ ของประเทศไทยและกลุ่มรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (หน่วย: International Dollar)

ต้นทุนการเข้าถึงอาหารเมื่อเทียบกับอำนาจซื้อของแต่ละประเทศ (International Dollar)

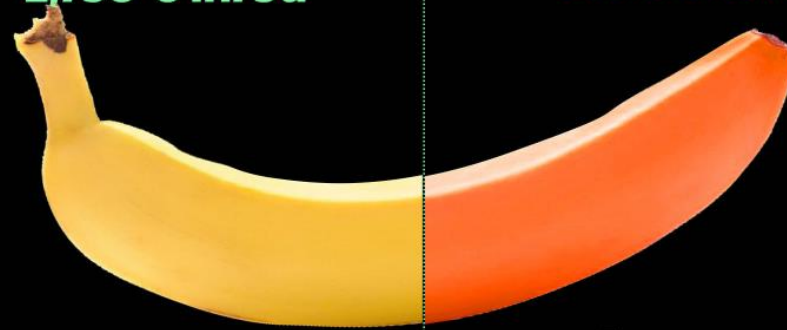
กล้วยหอมราคาเท่ายุโรป แต่รายได้ผู้บริโภคร้อยกว่า 8.3 เท่า

ผลกระทบต่อผู้บริโภคเมื่อมีผู้มีอิทธิพลเหนือตลาด

สหราชอาณาจักร
ค่าแรงขั้นต่ำ
2,750 บาท/วัน

VS

ประเทศไทย
ค่าแรงขั้นต่ำ
331 บาท/วัน

กล้วยหอม 1 ใบ
ขนาด 170 กรัม
ผลิตแบบ อินทรีย์
มาตรฐานการค้าที่เป็นธรรม มี

ราคา 11 บาท

กล้วยหอม 1 ใบ
ขนาด 120 กรัม
ผลิตแบบ เคมี
มาตรฐานการค้าที่เป็นธรรม ไม่มี

ราคา 9 บาท

เปรียบเทียบราคากล้วยหอม TESCO UK กับร้านสะดวกซื้อ
ประเทศไทย ณ เดือนพฤศจิกายน 2563

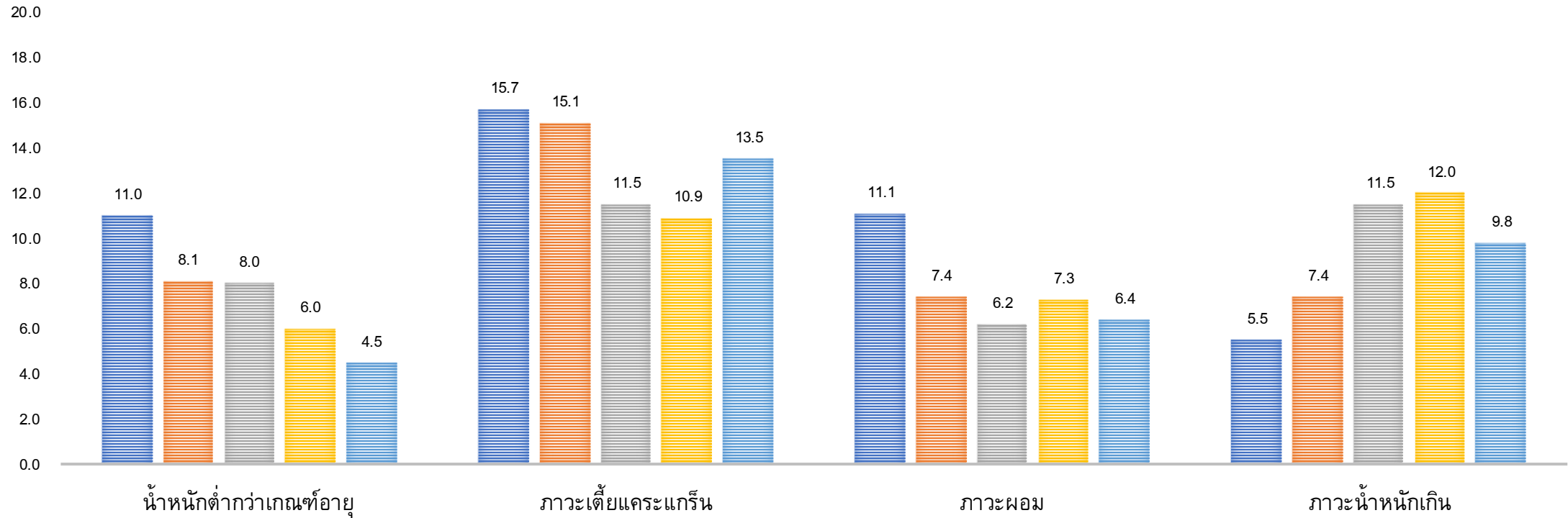
BioThai

เด็กยากจนเสี่ยงมีภาวะเตี้ยแคระแกร็น และภาวะพอมมากกว่า เด็กในครอบครัวปานกลางและค่อนข้างดีเสี่ยงภาวะน้ำหนักเกิน

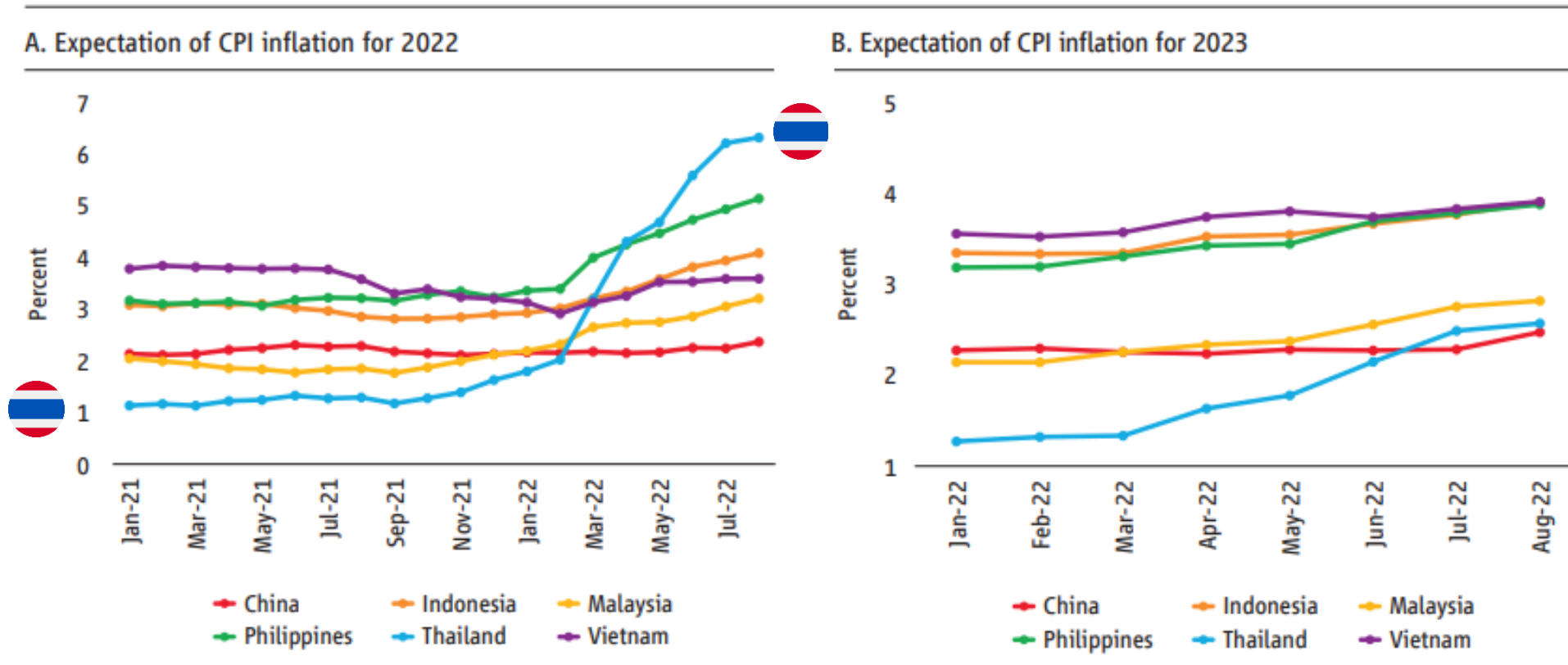
ร้อยละของเด็กต่ำกว่า 5 ปีที่มีปัญหาโภชนาการ
จำแนกตามระดับสินทรัพย์ของครัวเรือน

■ Qu1 จนสุด ■ Qu2 ■ Qu3 ■ Qu4 ■ Qu5 รวยสุด

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศ ที่ประสบปัญหาเงินเฟ้อรุนแรง

Figure 70. Inflation expectation is increasing in major EAP economies this year and the next

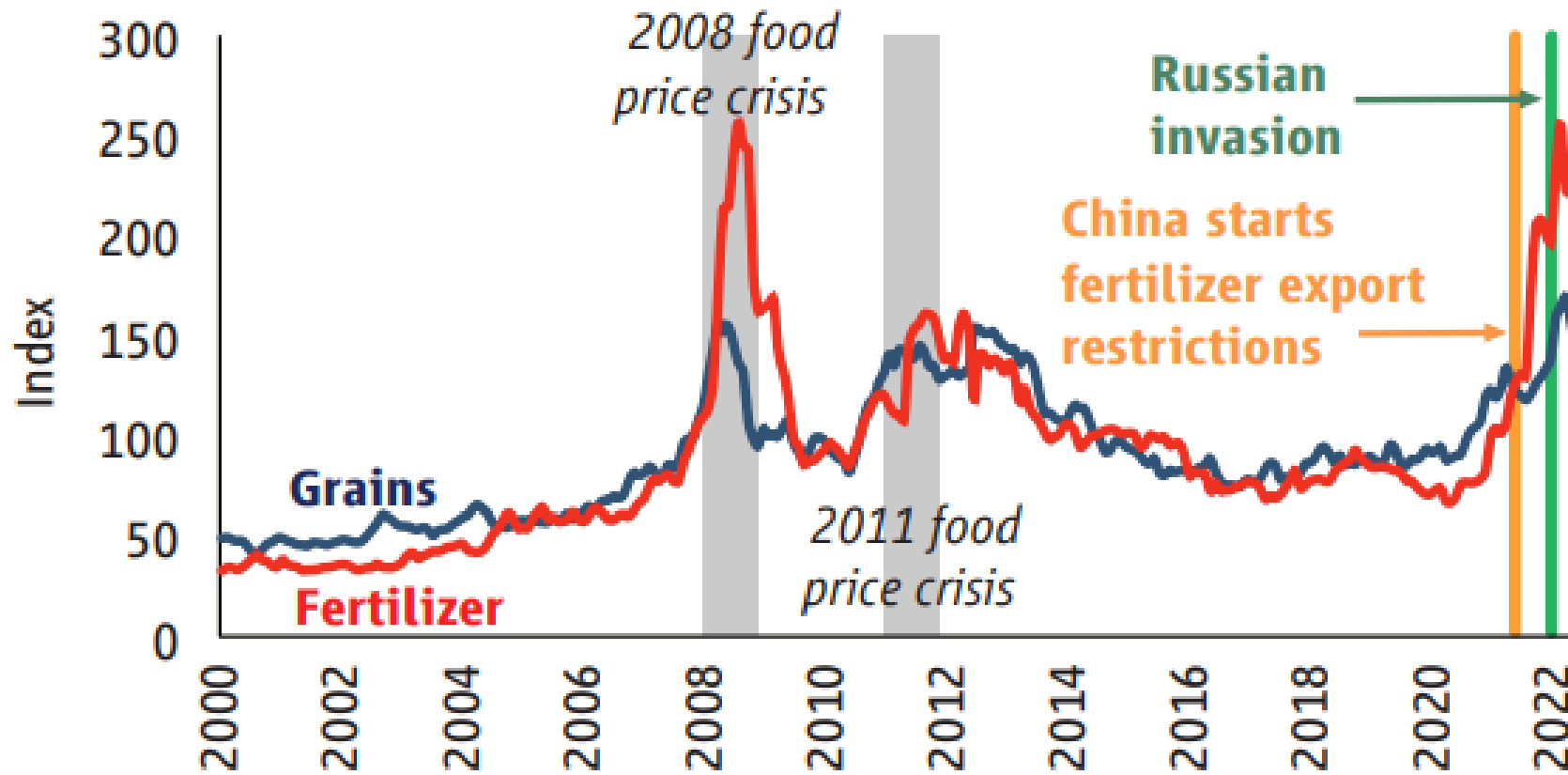

Source: Consensus Forecast

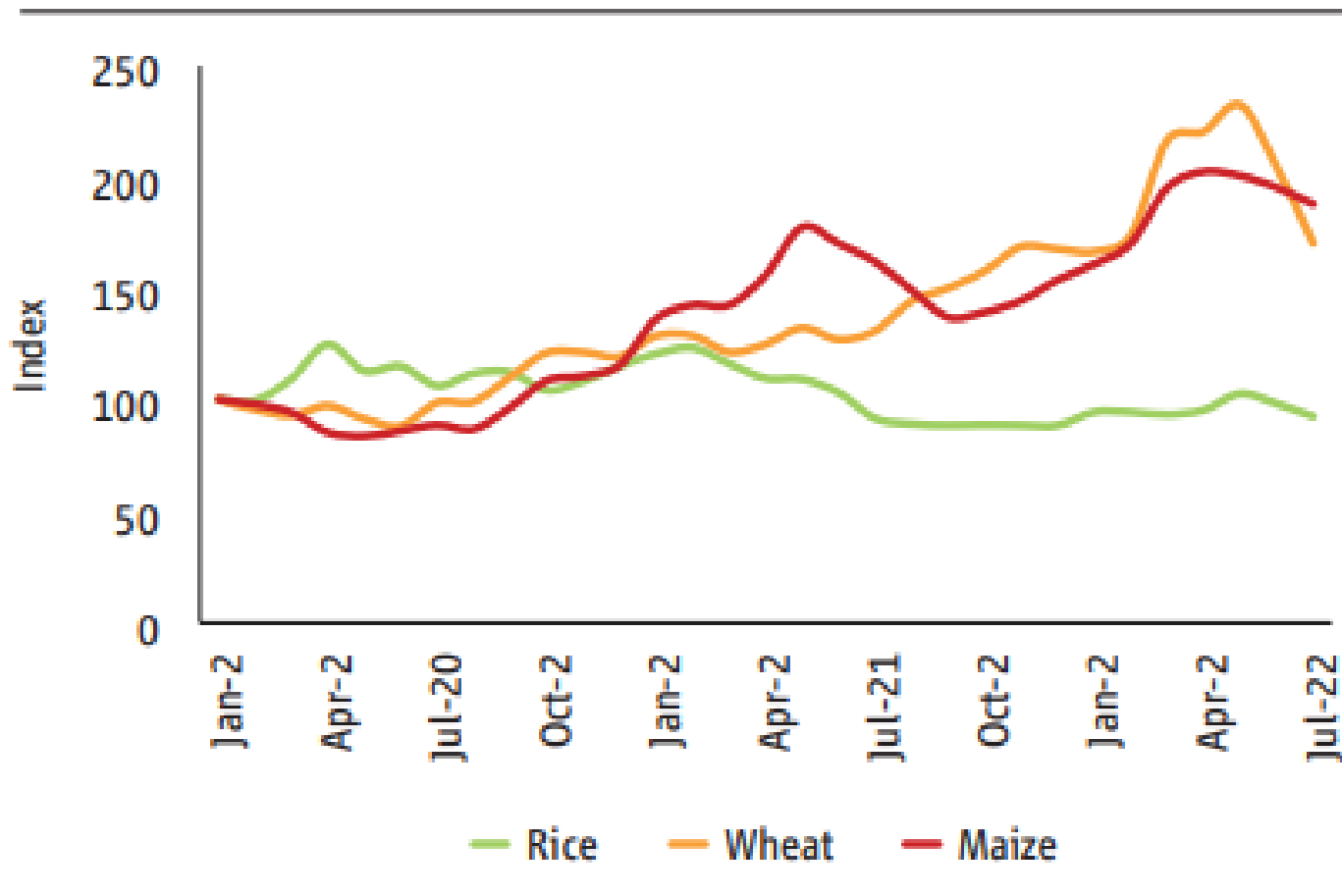

วิกฤตการณ์อาหารโลก

B. Grain and fertilizer nominal prices

Figure 43. Prices for rice, the staple cereal for EAP countries, have been stable in the current episode

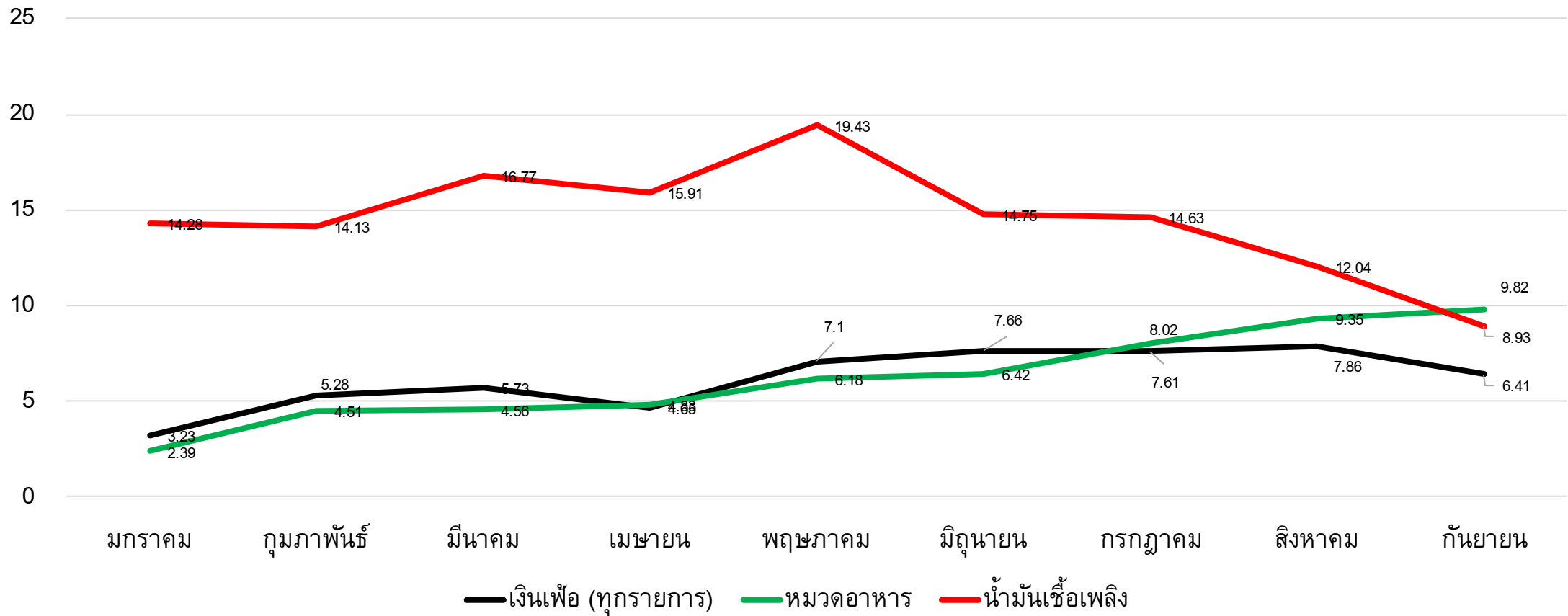

สงครามรัสเซีย-ยูเครน
ไม่มีผลกระทบต่อราคาข้าว

Source: World Bank calculations using data from World Bank Commodity Price Data (The Pink Sheet)
Note: Figure shows monthly cereal price indexes (January 2020=100).

เงินเพื่อของไทยมาจากน้ำมันเชื้อเพลิงและอาหาร

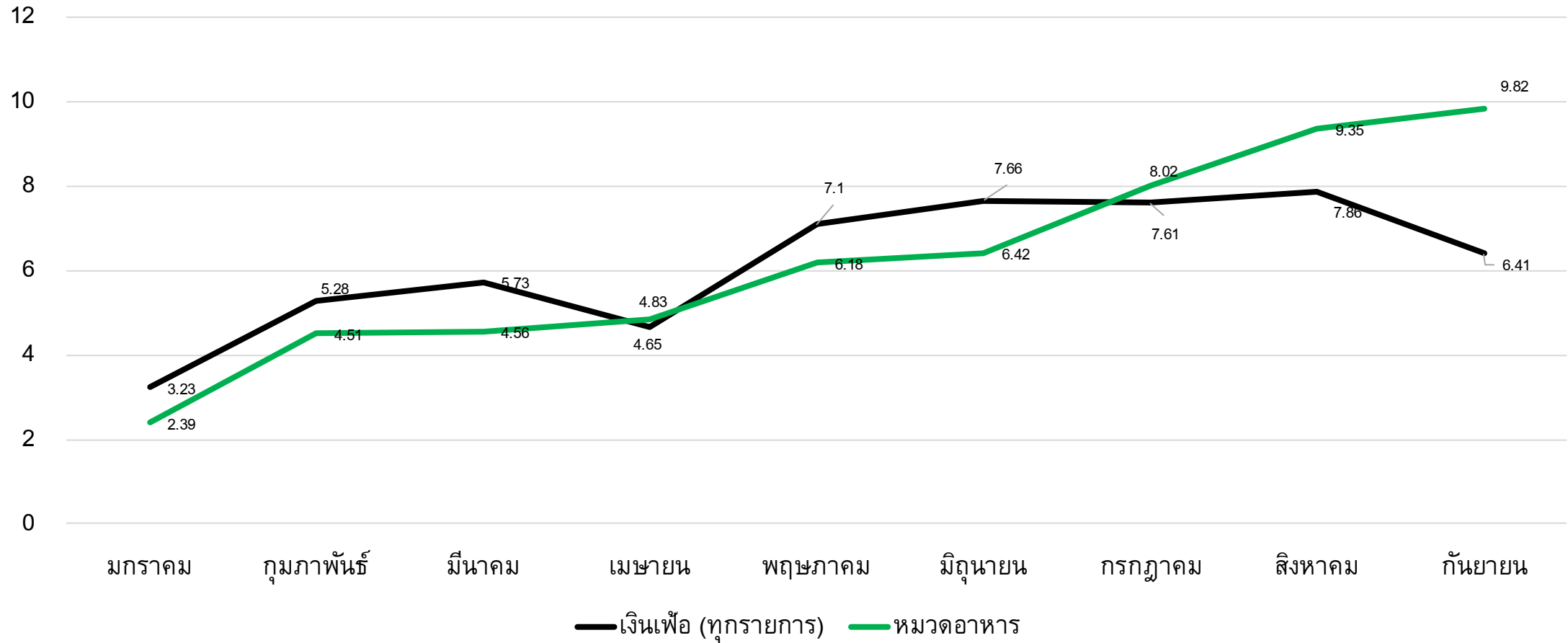
อัตราเงินเพื่อ ปี 2565 หมวดอาหาร และน้ำมันเชื้อเพลิง

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

เงินเพื่อหมวดอาหารแซงหน้าเงินเพื่อทุกรายการแล้ว

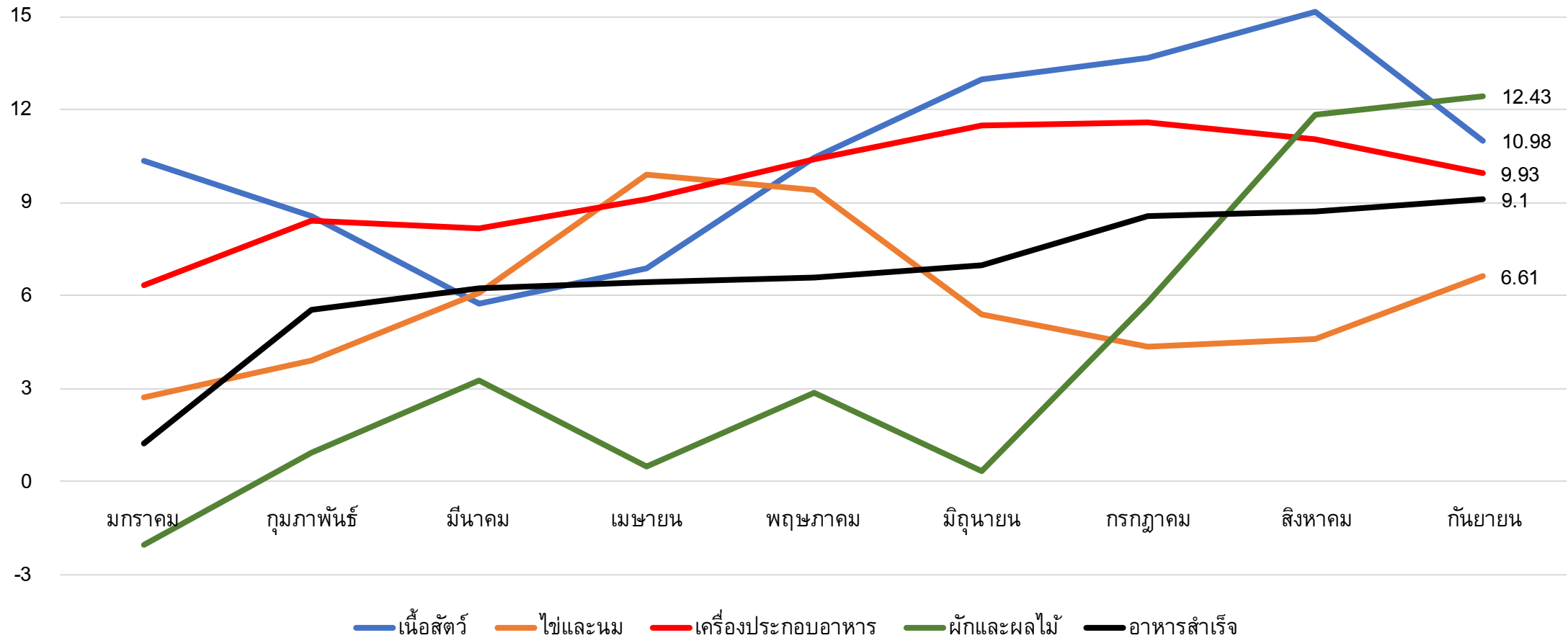
อัตราเงินเพื่อ ปี 2565 หมวดอาหาร และรวมทุกรายการ

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

เงินเพื่อหมวดอาหารแพงขึ้นในหลายหมวด

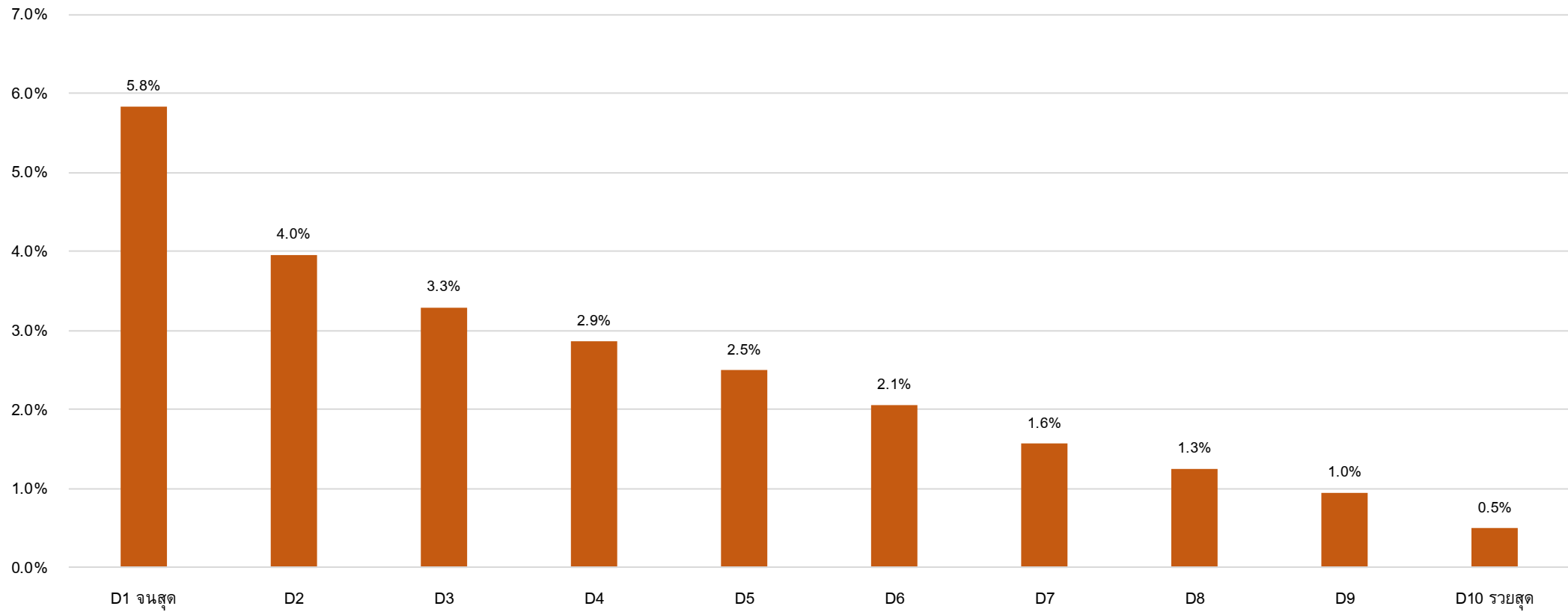
อัตราเงินเฟ้อ (%) ตามหมวดอาหารที่สำคัญ

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

แต่!! ภาระค่าใช้จ่ายในการซื้อเนื้อหมูเทียบกับรายได้ จะตกหนักอยู่กับคนจน (ประมาณ 6% ของรายได้) มากกว่าคนรวย

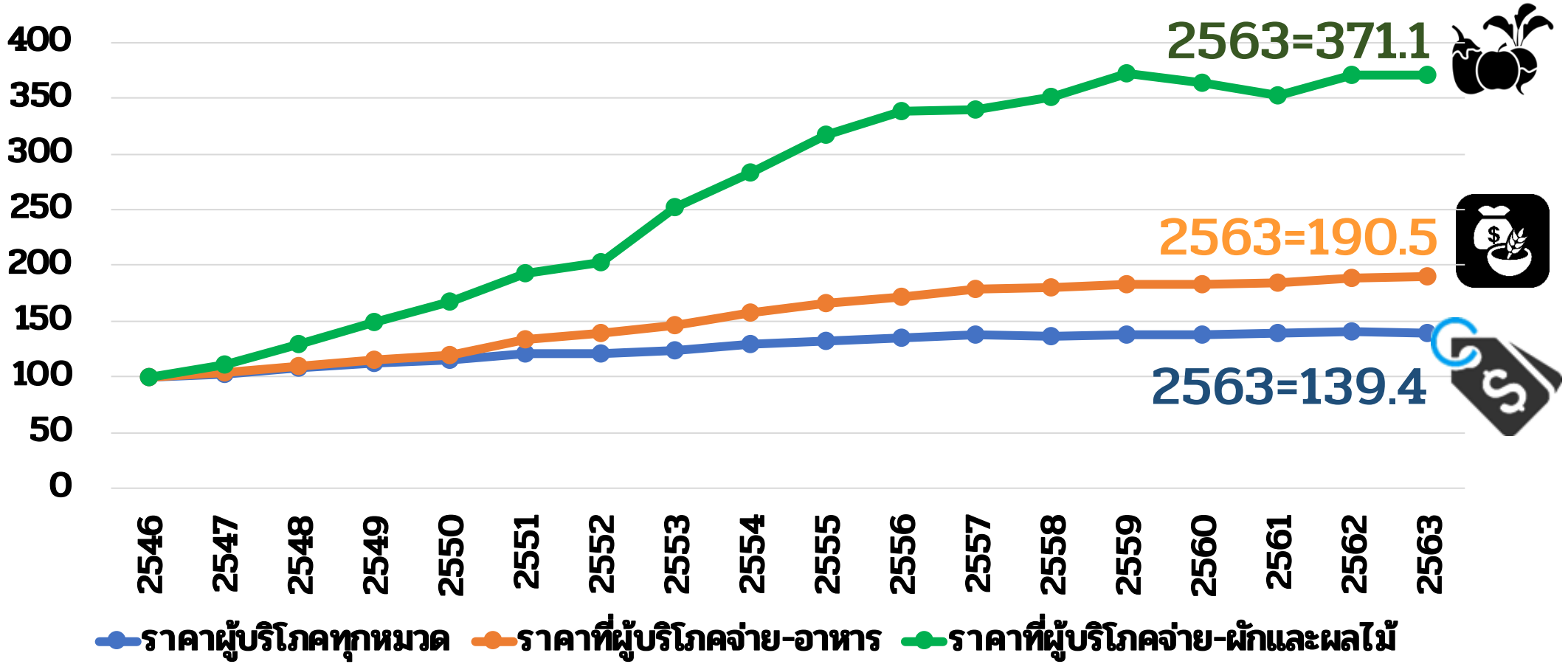
ภาระค่าใช้จ่ายในการบริโภคเนื้อสุกรต่อรายได้ของครัวเรือน ปี 2562 (%)
จำแนกตามระดับรายได้ของครัวเรือน

ราคาผักและผลไม้ที่ผู้บริโภคว่าแพงขึ้นอย่างรวดเร็ว

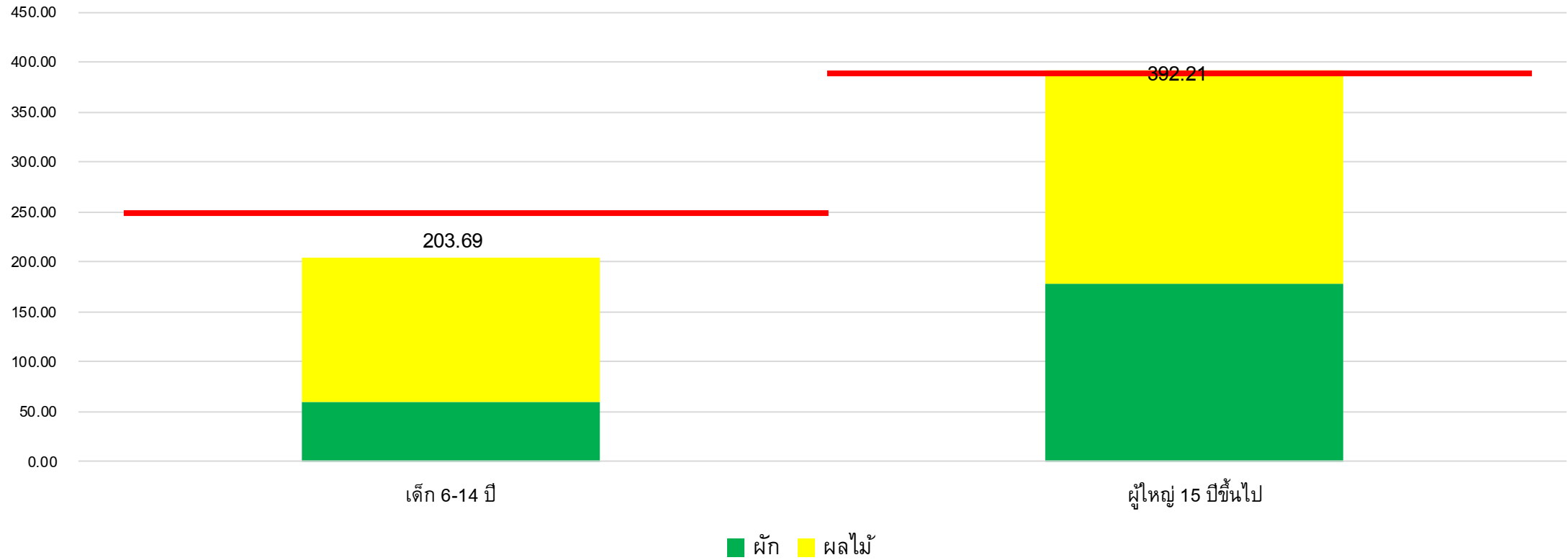
ดัชนีราคาผู้บริโภคทุกหมวด หมวดอาหาร และหมวดผักและผลไม้
2546 = 100

ที่มา: ข้อมูลดัชนีผู้บริโภค กระทรวงพาณิชย์

ร้อยละ 31.9 ของเด็กไทย และร้อยละ 38.7 ของผู้ใหญ่ไทย บริโภคผักและผลไม้เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนด

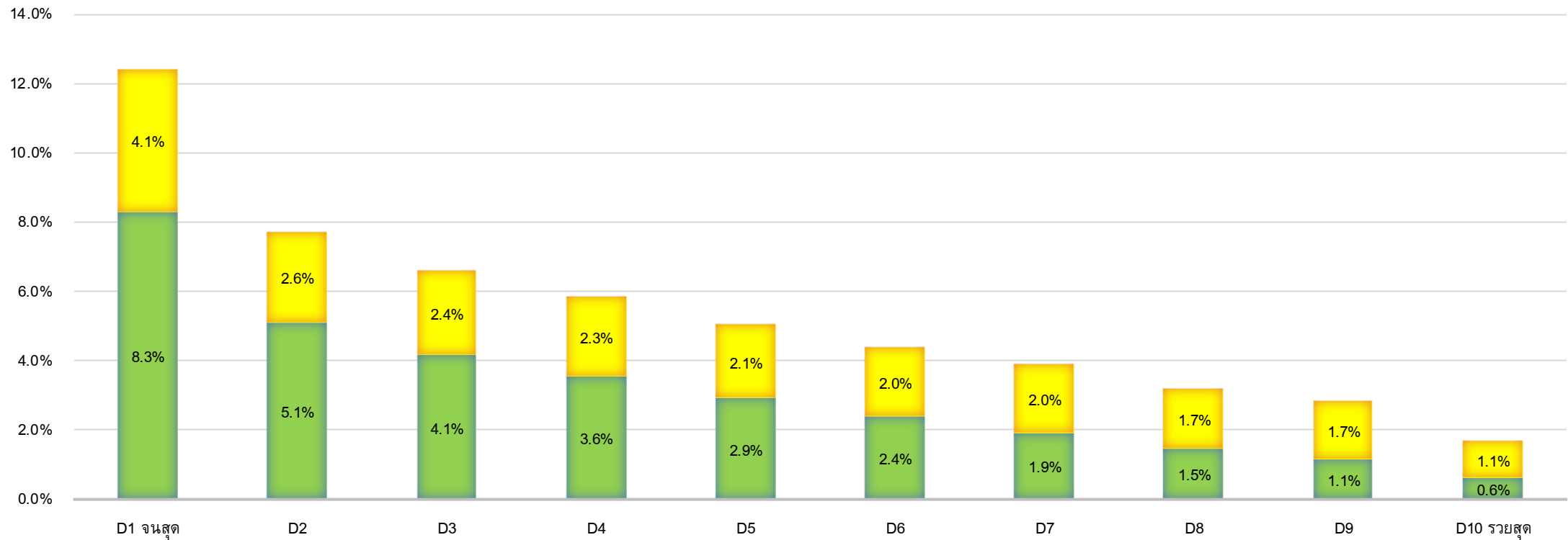
ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้โดยเฉลี่ยของไทย (กรัม/คน/วัน)

การค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดด้านผักและผลไม้ของ ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยสูงกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูงอย่างมาก

การค่าใช้จ่ายผักและผลไม้ที่เป็นเงินสดต่อรายได้เงินสดของครัวเรือน (%)
จำแนกตามระดับรายได้ของครัวเรือน

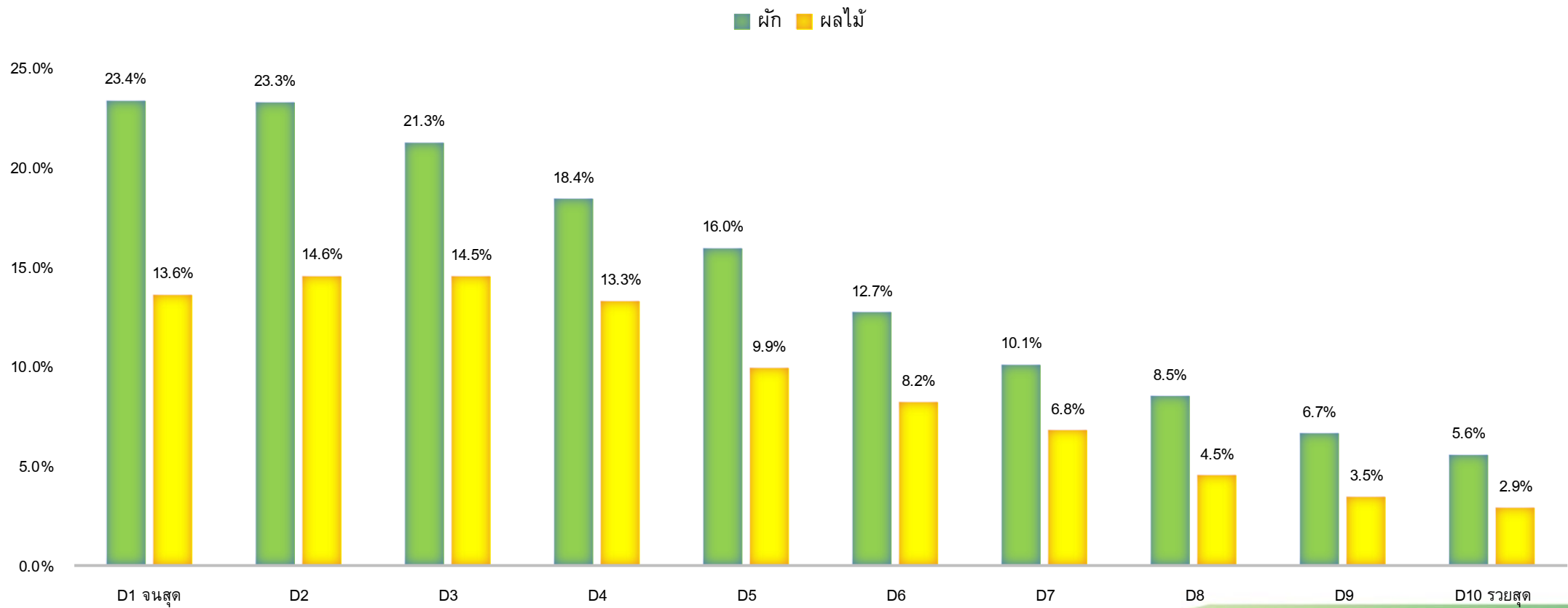
■ ผัก ■ ผลไม้

ที่มา: คำนวณจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562

ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยพยายามพึ่งพาตนเองด้านผักและผลไม้ด้วยการผลิตด้วยตนเองและแบ่งปันกัน (ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน) ในสัดส่วนที่มากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูง

ส่วนแบ่งของค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงินต่อค่าใช้จ่ายด้านผักและผลไม้ทั้งหมดของครัวเรือน (%) จำแนกตามระดับรายได้ต่อหัวของครัวเรือน

นโยบายสนับสนุนสวนผักคนเมือง

ประเด็น	ชุมชนบูรพา 7	ชุมชนทุ่งสองห้อง 327
พื้นที่ดำเนินการ	400 ตรม.	800 ตรม.
ปริมาณผักที่ได้	160 กก./เดือน	100 กก./เดือน
เพียงพอสำหรับคน	22.7 คน	14.1 คน
มูลค่าผัก	10,400 บาท/เดือน	6,200 บาท/เดือน
ลดภาษีที่ดินได้	6,000 บาท/ปี	13,800 บาท/ปี
ลดขยะอินทรีย์ ได้ (ทำปุ๋ย)	35 กก./เดือน	115 กก./เดือน

ปริมาณการบริโภคผักที่คนควรรับประทาน = 240 กรัม/คน/วัน
หรือเท่ากับ 7.2 กก./เดือน

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่เป็น Matchmaker ระหว่างเจ้าของที่ดิน และชุมชน และควรมีงบสนับสนุนพันธุ์และอุปกรณ์ให้ชุมชนดำเนินการในระยะเริ่มต้น

โครงการความมั่นคงทางอาหาร ชุมชนหลักเมือง ริมทางรถไฟขอนแก่น

มูลค่าผักที่ปลูกเองมีผลต่อ การลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนได้มาก

การจัดกลุ่มตามรายได้		มูลค่าผักที่ปลูกเอง/ ผักที่บริโภค	มูลค่าผักที่ปลูก/ ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร	ค่าใช้จ่ายด้าน อาหาร/รายได้
กลุ่มที่ 1	ต่ำกว่าเส้นความยากจน	32.8%	3.3%	73.7%
กลุ่มที่ 2	สูงกว่าเส้นยากจน แต่ต่ำกว่า 40% ล่าง	71.0%	12.2%	45.4%
กลุ่มที่ 3	สูงกว่า 40% แต่ต่ำกว่ามัธยฐาน	76.4%	14.8%	41.7%
กลุ่มที่ 4	สูงกว่ามัธยฐาน	67.8%	14.8%	27.6%
รวมทั้งหมด		68.3%	13.6%	32.9%

การพัฒนาพันธุ์ข้าวไร่ ได้ร่วมเกมะพร้าว และปาล์มน้ำมัน

รศ. สายจิตร นกเขา

สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ชุมพร

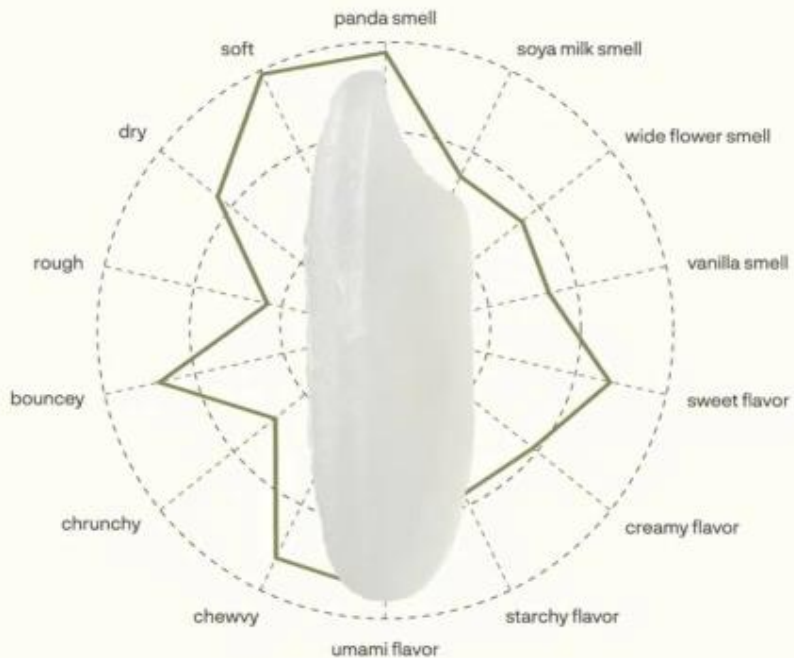
กลยุทธ์การตลาด/การผลิตข้าวไร่ ชุมพร
ราคา 60-80 บาท/กก. ผลผลิต 400-600 กก./ไร่
รายรับ 24,000-48,000 บาท/ไร่ ปลุกประมาณ 3-5 ไร่/ครอบครัว
รายได้สุทธิประมาณ 50,000-150,000 บาท/ปี

PANDAN HORM

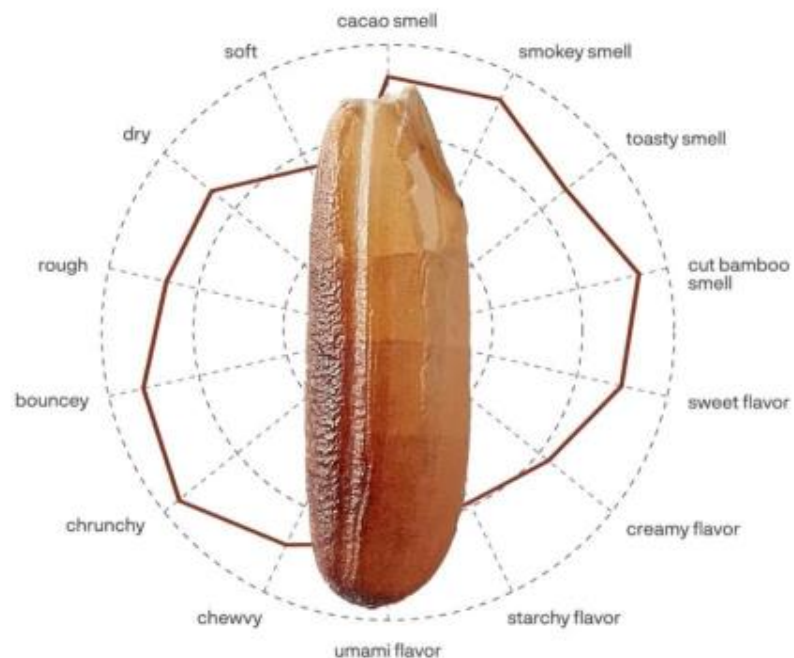
หอมใบเตย

SUNHARR
สสคัมหา

HORM PHU KEAW

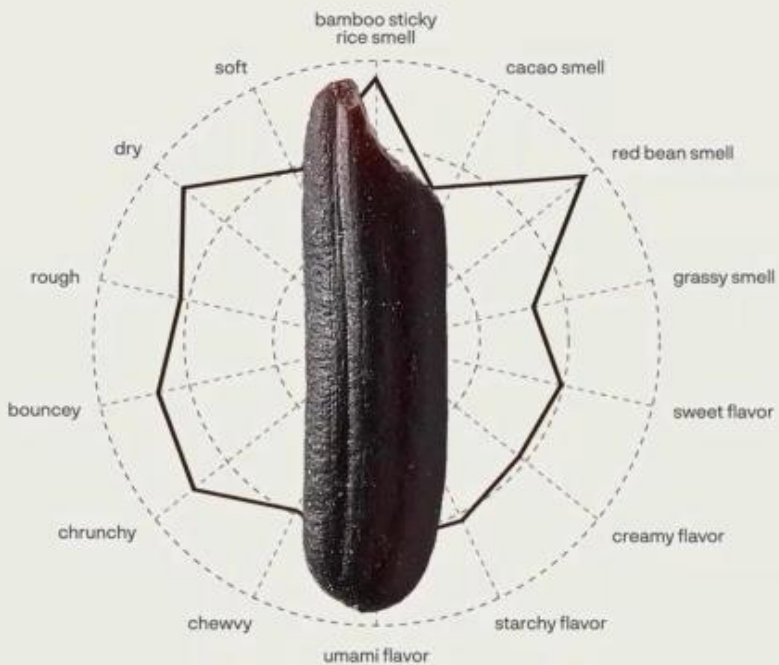
หอมภูเขา

SUNHARR
สสคัมหา

PETCH RATRI

เพชรราตรี

SUNHARR
สสคัมหา

PHAYA LUEMKANG

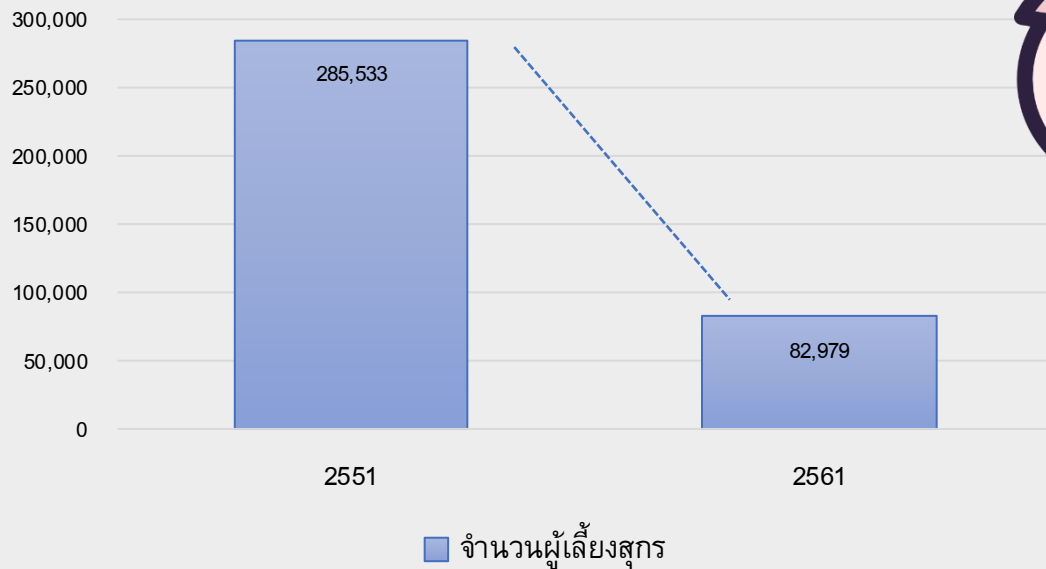
พญาลิ้มแกง

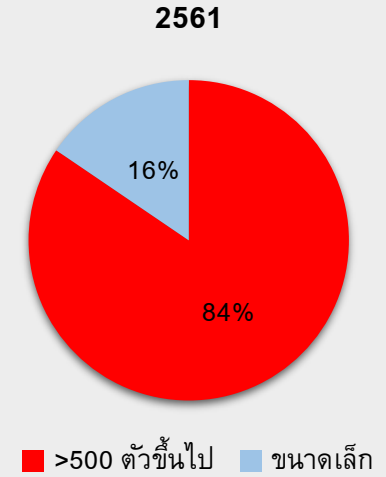
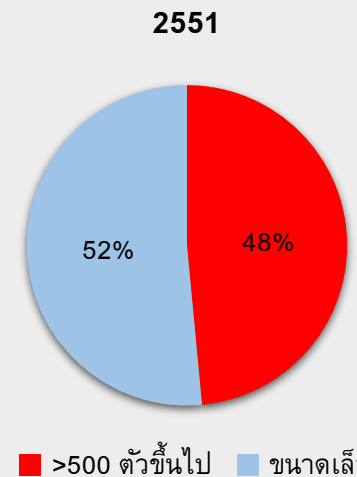
SUNHARR
สสคัมหา

โครงสร้างการเลี้ยงหมูที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ในช่วงระยะเวลา 10 ปี

จำนวนผู้เลี้ยงหมูลดลงอย่างมากในช่วง 10 ปี

ส่วนแบ่งจำนวนสุกรที่เลี้ยงของฟาร์มขนาดต่างๆ

จำนวนผู้เลี้ยงหมูลดลงกว่า 200,000 ราย ในระยะเวลา 10 ปี

ที่มา: รายงานการสำรวจความเปลี่ยนแปลงทางการเกษตร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2551 และ 2561

Local Contents

การใช้และพัฒนาทรัพยากรในชุมชน

การเลี้ยงหมูด้วยอาหารภายในท้องถิ่น บ้านทุ่งฮ้าง อ. แจ้ห่ม จ. ลำปาง

การติดตามและการประเมินผล

Monitoring & Evaluation

อาหารผสมสำเร็จรูป เกรดโรงงาน
มาตรฐานงานวิจัย ลดรายจ่ายเกษตรกร

สูตรสุกรขุน 30 กก. ขึ้นไป
โปรตีนรวม 16.7% #เบอร์ 3

หัวอาหาร

- หัวอาหารสุกรขุนโปรตีน 31%
- 35 กิโลกรัม

ข้าวเปลือกบด

ราคา 620.-
น้ำหนักสุกร 30 กิโลกรัม (มีราคาบาท)

- ข้าวโพดแห้งหรือข้าวเปลือกแห้ง บดละเอียด
- 50 กิโลกรัม

รำละเอียด

- รำละเอียด
- 15 กิโลกรัม

วิสาหกิจชุมชน : กลุ่มผลิตอาหารสัตว์ลดต้นทุนของเกษตรกรรายย่อย
บ้านทุ่งช้าง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

อาหารผสมสำเร็จรูป เกรดโรงงาน
มาตรฐานงานวิจัย ลดรายจ่ายเกษตรกร

สูตรสุกรแม่พันธุ์
โปรตีนรวม 16.9%

หัวอาหาร

- หัวอาหารแม่พันธุ์โปรตีน 35%
- 30 กิโลกรัม

ข้าวเปลือกบด

ราคา 550.-
น้ำหนักสุกร 30 กิโลกรัม (มีราคาบาท)

- ข้าวโพดแห้งหรือข้าวเปลือกแห้ง บดละเอียด
- 50 กิโลกรัม

รำละเอียด

- รำละเอียด
- 20 กิโลกรัม

วิสาหกิจชุมชน : กลุ่มผลิตอาหารสัตว์ลดต้นทุนของเกษตรกรรายย่อย
บ้านทุ่งช้าง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

การเลี้ยงหมูด้วยอาหารภายในท้องถิ่น บ้านทุ่งช้าง อ. แจ้ห่ม จ. ลำปาง

ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง “อาหารโรงเรียน” อำเภอจอมพระ ขับเคลื่อนทุกตำบล(9ตำบล) ในนาม พชอ.

องค์กรภาครัฐ

ภาคราชการ

การศึกษา

สาธารณสุข

กศน.

ปศุสัตว์อำเภอ

เกษตรอำเภอ

การปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

องค์กร

ภาคประชาชน

เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์

ภาควิชาการ

นักพัฒนา

มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคล

อีสาน

มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์

เนคเทค (ศูนย์คอมพิวเตอร์)

สิ่งท้าทาย
ความเข้มแข็งภาคประชาชน

ภาครัฐ ราชการ

นาย วรชัย ศรีสุวรรณ
หัวหน้านายอำเภอจอมพระ

นาย สวัสดิ์วิมลเกษม
หัวหน้ากองสาธารณสุข

นาย สวัสดิ์วิมลเกษม
หัวหน้ากองสาธารณสุข

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

ภาคประชาสังคม

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

ภาควิชาการสนับสนุน

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

ภาควิชาการที่ปรึกษา

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

นาย เสนาะ สว่างศรี
ปลัดอำเภอ

เมนูกลางอำเภอ

10 เมนู
เทอม 1 → 14 เมนู
เทอม 2

ข้อเสนอ ...การประกอบอาหารตามเมนูกลางอำเภอ เทอมที่ 1 / 2563

สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	เมนูกลางอำเภอ เทอมที่ 1/ ปีการศึกษา 2563
1	6	11	16	1 เมนู 1 = ผัดหัวผักขมหมูสับ + ตับหมู ผลไม้ = กลัวย่น้ำว่า
18-22 พค	22-26 มิย	27-31 กค	31สค-4กย	2 เมนู 2 = แกงจืด พริกเขียวใส่ตับไก่ ของหวาน = มันท้มน้ำตาล
2	7	12	17	3 เมนู 1 = ยำไข่เจียวใส่หมูสับ ของหวาน = มันท้มน้ำตาล
25-29 พค	29มิย-3กค	3-7 สค.	7-11 กย	4 เมนู 2 = ผัดผักโขมหมูสับ ผลไม้ = ส้ม
3	8	13	18	5 เมนู 1 = ผัดบวบหมู ใส่ไข่ ของหวาน = ถั่วเขียวต้มน้ำตาล
1-5 มิย	6-10 กค	14-18 กย		6 เมนู 2 = แกงเขียวหวานหมู
8-12 มิย	13-17 กค	17-21 สค	21-25 กย	7 เมนู 1 = แกงจืดผักกาดหมู ผลไม้ = ส้ม
				8 เมนู 2 = ต้มข้าวไก่ ใส่ไข่
5	10	15	20	9 เมนู 1 = ต้มจืดแตงกวาหมูสับ + ตับหมู ของหวาน = มันท้มน้ำตาล
15-19 มิย	20-24 กค	24-28 สค	28-30 กย	10 เมนู 2 = ผัดผักโขมหมู ใส่ไข่ ผลไม้ = ข้าวโพดต้ม

10 เมนูผ่านการพิจารณาปรับแก้โดยคุณครูทุกท่าน

ข้อเสนอ ...การประกอบอาหารตามเมนูกลางอำเภอ เทอมที่ 2 / 2563

สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	เมนูกลางอำเภอ เทอมที่ 2/ ปีการศึกษา 2563	ระดับ
1	8	15		1 เมนู 1 = ลาบหมู เสตบ ผักคอง + ข้าวต้ม 1/2 พอง 25 กรัม , ผลไม้ = กลัวย่น้ำว่า	5 ดาว
1-4 ธ.ค.	18-22			2 เมนู 2 = ข้าวผัดหมูสับ + ข้าวโพดต้ม	5 ดาว
2	9	16		3 เมนู 1 = ข้าวผัดหมูสับ 5 สไลด์ ไข่ 1/2 พอง + ต้มจืดหมูสับ ผลไม้ = แตงโม	4 ดาว
7-11 ธ.ค.	25-29 มค	15-19 มีค		4 เมนู 2 = ผัดผักโขมหมูสับ + ตับหมู ผลไม้ = กลัวย่น้ำว่า	4 ดาว
3	10	17		5 เมนู 1 = ผัดกะเพราไก่ ใส่ตับ หัวผักขม ผลไม้ = แก้วมังกร	4 ดาว
5 กพ	22-26 มีค			6 เมนู 2 = ต้มจืดผัก หมูสับ + ตับหมู ผลไม้ = ข้าวโพดต้ม	4 ดาว
11	18			7 เมนู 1 = ต้มจับจ่ายหมู ผลไม้ = มันท้มน้ำตาล	4 ดาว
12 กพ	29มีค-2 เมย			8 เมนู 2 = แกงเผ็ดผักทอง + พริกเขียว /ไก่/เลือดหมู ผลไม้ = ส้ม	4 ดาว
12	19			9 เมนู 1 = แกงเผ็ดกะทิไก่ พริกทอง ผลไม้ = ส้ม	4 ดาว
19 กพ	5-9 เมย			10 เมนู 2 = ผัดผักโขมหมูสับ ผลไม้ = ส้ม	5 ดาว
13				11 เมนู 1 = ผัดผักโขมหมูสับ ผลไม้ = ส้ม	4 ดาว
26 กพ				12 เมนู 2 = ผัดผักโขมหมูสับ ผลไม้ = ส้ม	5 ดาว
14				13 เมนู 1 = ผัดผักโขมหมูสับ ผลไม้ = ส้ม	4 ดาว
5-11 มีค				14 เมนู 2 = ผัดบวบหมู ใส่ไข่ ผลไม้ = สาคูเบบยกข้าวโพด	4 ดาว

การมีส่วนร่วมของ
ทุกภาคส่วน

9 ตำบลมี 5 รูปแบบ

40 โรงเรียน มีพื้นที่ทำการเกษตร 36 ไร่.

ด้านเศรษฐกิจชุมชน: เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

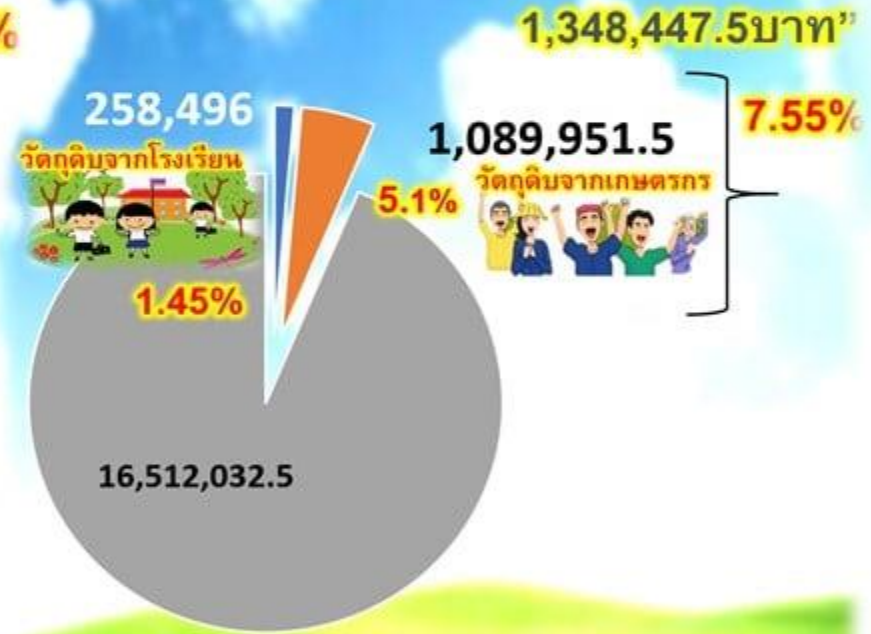
ปีการศึกษา 2562

ปีการศึกษา 2562 = 182 วันทำการ x 20 บาท x มี 5197 คน = 18,917,080 บาท

- ค่าวัตถุดิบอาหารที่โรงเรียนผลิตเอง
- ค่าวัตถุดิบอาหารที่ซื้อจากเกษตรกรในชุมชน
- ค่าวัตถุดิบอาหารซื้ออาหารตลาด

ปีการศึกษา 2563

ปีการศึกษา 2563 = 178 วันทำการ x 20 บาท x มี 5,074 คน = 17,860,480 บาท

ตัวอย่างนโยบายสาธารณะระดับจังหวัด

จังหวัดสกลนคร

จำนวนประชากร 1,146,286 คน

ต้องบริโภคผักประมาณ 100,000 ตัน/ปี

พื้นที่ 1 ไร่ปลูกผักได้ 2.4 ตัน/ปี

ต้องการพื้นที่ปลูกผักประมาณ 42,000 ไร่

เนื้อที่การเกษตร 2,902,151 ไร่

เท่ากับ 1.4% ของ เนื้อที่การเกษตรทั้งหมด
 เกษตรกรอีกประมาณ 50,000 ราย